(نامه به سردبیر)

رابطهٔ اخلاق حرفه‌ای و ویژگی‌های شخصیتی سرمایه‌گذاران بورس اوراق‌بهادار

دکتر فرزانه حیدرپور[1]، حسین رجب‌دُری[2*]

1. گروه حسابداری، دانشکده اقتصاد و حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز، تهران، ایران

2.گروه حسابداری، واحد بندرعباس، دانشگاه آزاد اسلامی، بندرعباس، ایران

(تاریخ دریافت: 95/4/19، تاریخ پذیرش: 95/7/17)

چکیده

زمینه: هدف مالی‌رفتاری بررسی اثر عوامل رفتاری بر عوامل مالی است. یکی از موضوع‌هایی که می‌تواند بر تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران اثرگذار باشد، ویژگی‌های شخصیتی است. پایبندی به اخلاق نیز از موضوع‌هایی است که در رفتاری که از افراد بروز پیدا می‌کند، اثرگذار است. هدف این پژوهش بررسی ارتباط اخلاق حرفه‌ای و ویژگی‌های شخصیتی سرمایه‌گذاران است.

روش: پژوهش‌حاضر کاربردی و از حیث گردآوری توصیفی- همبستگی است. جامعه آماری پژوهش کلیه سرمایه‌گذاران بورس است که به وسیله نمونه‌گیری در دسترس حجم نمونه 170 نفر مشخص که در نهایت پس از اجرا 153 پرسشنامه دریافت شد. ابزار تحلیل دو پرسشنامه شخصیت نئو و پرسشنامه اخلاق حرفه‌ای بود. جهت تجزیه و تحلیل نتایج از همبستگی پیرسون استفاده شد.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان می‌دهد بین اخلاق حرفه‌ای و برون‌گرایی، تطابق‌پذیری، وظیفه‌شناسی و گشودگی نسبت‌به‌تجربه همبستگی مثبت معنادار و بین اخلاق حرفه‌ای و روان‌رنجوری همبستگی منفی معنادار برقرار است.

نتیجه‌گیری: بین اخلاق حرفه‌ای و ویژگی‌های شخصیتی سرمایه‌گذاران رابطه معنادار وجود دارد که نشان‌دهنده اهمیت اخلاق حرفه‌ای و نیاز به توجه بیشتر به آن است.

کلیدواژگان: *اخلاق حرفه‌ای، مالی‌رفتاری، ویژگی‌های شخصیتی.*

سرآغاز

اخلاق موضوع مورد نیاز تمام حرفه‌ها است که به‌عنوان مجموعه‌ای از اصول و ارزش‌ها نیز تعریف می‌شود. دامنه اخلاق در حد رفتارهای فردی است، اما وقتی این رفتارها در سطح جامعه تسری پیدا می‌کند، به‌نوعی به اخلاق جمعی تبدیل می‌شود که ریشه در فرهنگ جامعه می‌دواند که جامعه را با آن می‌توان شناخت(1). لذا از بین گرایش‌هایی که جامعه را به‌سمت و سوی شکوفایی هدایت می‌کنند، مذهب و اخلاق تکیه‌گاه‌های اجتناب ناپذیرند. وجود اخلاق برای هر گروه و حرفه ضروری است و چنانچه در یک حرفه اخلاق وجود نداشته باشد، باید منتظر نابودی آن بود (2). ویژگی‌های شخصیتی نیز از موضوع‌های مورد بحث در مالی‌رفتاری[1] است. شخصیت را شاید بتوان اساسی‌ترین موضوع علم روان‌شناسی[2] دانست؛ زیرا محور بحث در زمینه هایی مانند انگیزش[3]، ادراک، تفکر، عواطف و احساسات و... است. طبق مدل‌های نظری‌مالی، در بسیاری از مواقع در تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران، اثر فرهنگ[4]، مذهب و شخصیت را نمی‌توان نادیده گرفت، زیرا اثر زیادی بر روند

* نویسنده مسؤول: نشانی الکترونیکی: Hosrado@ gmail.com

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-11-21]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1396.12.2.17.4]

حرکت بازارها دارند (3). همان‌طورکه ادراک عامل مهمی در تصمیم‌گیری می‌باشد، شخصیت نیز در این امر دخیل است (4). باتوجه به اینکه تاثیر اخلاق در رفتاری که از فرد بروز پیدا می‌کند غیرقابل‌انکار است و وجود تفاوت‌های شخصیتی در سرمایه‌گذاران، می‌توان انتظار داشت که بین این دو متغیر رابطه وجود داشته باشد. نتایج نیز به شناخت هرچه‌بیشتر بازار کمک خواهد کرد.

درباره ابعاد شخصیتی افراد، دانشمندان نظرهای گوناگونی ارایه کرده‌اند که می‌توان به مدل پنج‌عاملی شخصیت[5] اشاره نمود که شامل موارد زیر است:

- برون‌گرایی[6] صفتی است که شخص پرانرژی، معاشرتی، جسور، فعال، اجتماعی، هیجان‌طلب، دارای اعتمادبه‌نفس و احساسات‌مثبت است (5).
- تطابق‌پذیری[7] آنها روراست، نوع‌دوست، مهربان[8]، دارای خصیصه از خودگذشتگی، پیرو، متواضع، فروتن و خوش‌قلب هستند (6).
- وظیفه‌شناسی[9] ایشان شایسته، منظم، وظیفه‌شناس، هدف‌جو، دارای انضباط‌شخصی، وقت‌شناس، قابل‌اطمینان و قابل‌اتکا است (6).
- روان‌رنجوری[10] آنها دارای ثبات‌عاطفی پایین، نگران، دارای نگرش‌منفی عصبی، ناامید[11]، دارای استرس، خجالتی، آسیب‌پذیر و شتاب‌زده هستند (6).
- گشودگی نسبت‌به‌تجربه[12] آنان دارای قدرت‌تخیل، علاقه‌مند به جلوه‌های‌هنری، کنجکاو[13]، با احساساتِ باز، دارای ایده و اقدام‌گر هستند (5).

با توجه به مطالب بیان‌شده می‌توان عنوان نمود که هدف این پژوهش بررسی ارتباط بین اخلاق حرفه‌ای و ویژگی‌های شخصیتی در سرمایه‌گذاران است.

روش

پژوهش‌حاضر کاربردی و از حیث گردآوری توصیفی-همبستگی است. جامعه آماری پژوهش کلیه سرمایه گذاران[14] بورس است که آمار رسمی از آن‌ها وجود ندارد، لذا جامعه آماری نامشخص فرض شد. با استفاده از فرمول کوکران حجم‌نمونه 170 به‌دست آمد که 200 پرسشنامه توزیع و 153 پرسشنامه جمع‌آوری شد. پاسخ‌دهنگان 127 نفر مرد و 26 نفر زن بوده‌اند. میانگین سن و سابقه‌کار پاسخ‌دهندگان 38/13 و 8/71 است.

برای سنجش اخلاق حرفه‌ای از پرسشنامه شولتز و تران استفاده شد (7). همچنین برای سنجش ویژگی‌های شخصیتی از پرسشنامه نئو استفاده شد که در این پرسشنامه‌ها از طیف لیکرت پنج گزینه‌ای و گزینه‌های کاملا موافقم تا کاملا مخالفم استفاده شد. جمع‌آوری پاسخ‌ها، با مراجعه به تالارهای بورس[15] دردسترس، صورت‌گرفت. ضریب آلفای‌کرونباخ پرسشنامه اخلاق حرفه‌ای و ویژگی‌های شخصیتی 0/791 و 0/817 است که پایایی تایید شد. همچنین برای بررسی ارتباط متغیرها پس از بررسی نرمال‌بودن از همبستگی پیرسون استفاده شد.

یافته‌ها

جدول 1 یافته‌های پژوهش را نشان می‌دهد.

جدول1: یافته‌های بررسی همبستگی بین متغیرهای پژوهش

متغیر	اخلاق حرفه‌ای	
	همبستگی	معناداری
برون‌گرایی	0/735	0/000
تطابق‌پذیری	0/674	0/000
وظیفه‌شناسی	0/707	0/000
روان‌رنجوری	- 0/407	0/000
گشودگی نسبت‌به-تجربه	0/709	0/000

معناداری همبستگی اخلاق حرفه‌ای و کلیه متغیرها کمتر از 0/05 است، لذا روابط معنادار است. بین اخلاق حرفه‌ای و برونگرایی، تطابق‌پذیری، وظیفه‌شناسی و گشودگی نسبت‌به‌تجربه رابطه مثبت و بین اخلاق حرفه‌ای و روان-رنجوری رابطه منفی است.

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-11-21]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1396.12.2.17.4]

بحث

یافته‌ها بیانگر ارتباط مثبت معنادار بین اخلاق حرفه‌ای و ویژگی‌های برون‌گرایی، تطابق‌پذیری، وظیفه‌شناسی و گشودگی نسبت‌به‌تجربه و رابطه منفی معنادار بین اخلاق حرفه‌ای و روان‌رنجوری است که این یافته‌ها با نتایج برخی پژوهش ها در این زمینه، مطابقت دارد.(6) همچنین با توجه به تعریف‌های صورت گرفته از ویژگی‌های ذکر شده می‌توان انتظار داشت که افراد با سطح بالاتر اخلاق، این ویژگی‌ها در آن‌ها برجسته‌تر باشد. رابطه روان‌رنجوری و اخلاق حرفه‌ای نیز منفی و معنادار است که می‌توان دریافت با افزایش سطح اخلاق، روان‌رنجوری کاهش می‌یابد. نتیجه کلی بحث، وجود ارتباط معنادار بین اخلاق حرفه‌ای و ویژگی‌های شخصیتی است. با توجه به اینکه در جامعه فرهنگ‌اسلامی غالب و در کلیه ابعاد زندگی افراد تاثیرگذار است، بررسی یافته‌ها از این دیدگاه نیز منطقی است. برای‌نمونه در برون‌گرایی به شور و اشتیاق، اعتماد به‌نفس و احساسات‌مثبت، در تطابق‌پذیری به قابلیت‌اعتماد، صداقت، نوع‌دوستی، مهربانی، ازخودگذشتگی و فروتنی، در وظیفه‌شناسی به قابلیت‌اطمینان، وجدان‌بالا، شایستگی‌فردی، نظم، وظیفه‌شناسی، هدف‌جویی، انضباط شخصی و وقت‌شناسی، در گشودگی نسبت‌به‌تجربه نیز به عواملی مانند خلاقیت و ایده‌داشتن و اقدام‌گرایی اشاره شد، که این مفاهیم مورد تائید اخلاق‌اسلامی نیز هست و اشاره‌های آن‌را در منابع اسلامی می‌توان یافت. لذا ارتباط مثبت و معنادار ارتباطی مورد انتظار بود. اما در روان‌رنجوری به‌عواملی مثل نگرانی، عصبی‌بودن، ناامیدی، دارای استرس، شتاب‌زدگی و منفی‌نگری اشاره شد که این عوامل در اخلاق اسلامی مورد نکوهش است و ارتباط منفی و معنادار این متغیر نیز مورد انتظار بود.

در ادامه پیشنهاد می‌گردد که در آینده به این موارد بیشتر توجه شده تا بتوان توجه جامعه حرفه‌ای را به سمت اخلاق حرفه‌ای جلب نمود. برای‌نمونه ارتباط بین خطاهای ادراکی، انگیزه، سطح فرهنگ و سایر موارد مشابه در سرمایه‌گذاران، مدیران، حسابداران و حسابرسان با اخلاق اسلامی و حرفه‌ای می‌تواند مورد بررسی قرار گیرد تا بتوان با استفاده از نتایج آن، روند استانداردگذاری و گسترش اخلاق حرفه‌ای در جامعه را با سرعت بیشتری دنبال کرد.

نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش بیانگر وجود ارتباط معنادار بین ویژگی‌های شخصیتی سرمایه‌گذاران بورس اوراق بهادار و اخلاق حرفه‌ای در آنان است. همچنین نتیجه نهایی پژوهش را می‌توان اهمیت توجه بیشتر به اخلاق حرفه‌ای به خصوص در زمینه‌های حسابداری و مالی دانست

ملاحظه‌های اخلاقی

در این پژوهش با معرفی منابع مورد استفاده اصل اخلاقی امانتداری علمی رعایت و حقوق معنوی مولفین آثار محترم شمرده شده است. سایر اصول اخلاقی همچون رازداری و رضایت آگاهانه، رعایت شده است.

واژه‌نامه

مالی رفتاری	1. Behavioral Finance
روانشناسی	2. Psychology
انگیزش	3. Motivation
فرهنگ	4. Culture
مدل 5 عاملی شخصیت	5. Big Five
برون گرایی	6. Extroversion
تطابق پذیری	7. Agreeableness
مهربان	8. Kind
وظیفه شناسی	9. Conscientiousness
روان رنجوری	10. Neuroticism
ناامیدی	11. Hopeless
گشودگی نسبت به تجربه	12. Openness to Experience
کنجکاو	13. Curious
سرمایه گذاران	14. Investors
تالارهای بورس	15. Exchange Halls

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-11-21]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1396.12.2.17.4]

منابع

1. David B, Resnik JD. (2015). what is ethic in research and why is it important? Available at: www.niehs.nih.gov. Accessed: 2 December 2015.
2. Eskandari H. (2012). Ethics in accounting. Journal of the Economy; (6): 8-15. (In Persian).
3. Fromlet H. (2001). Behavioural finance: theory and practical application. Business Economics; 36(3).
4. George JM, Jones GR. (1999). Organizational behavior. London: McGraw-Hill.
5. Huczynski A, Buchanan D. (2000). Organizational behavior: an introductory text. New York: Prentice-Hall.
6. Kiani A, Navabinejad S, Ahmadi K. (2008). Personality characteristics and professional ethics counselors and psychologists. Thoughts and Behavior; 2(8): 79- 90. (In Persian).
7. Roostameymandi A. (2011). Investigate the relationship between personality types and cognitive errors in the investor's exchange. [MA Thesis]. Isfahan: Islamic Azad University. (In Persian).
8. Schultz O, Tran D. (2015). Business ethics and the influence on the development of intellectual capital: A study of the auditing profession. [MA Thesis]. Sweden: Kristianstad University.
9. Shamloo S. (1998). Schools and theory in personality psychology. Tehran: Rooshd Publication. (In Persian).

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-11-21]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1396.12.2.17.4]